

แผนแม่บท

11

การพัฒนาศักยภาพคน ตลอดช่วงชีวิต

“มุ่งเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการยกระดับ
คุณภาพชีวิตคนไทย นำไปสู่การพัฒนาตนเองให้เป็นทรัพยากรมนุษย์
ที่มีศักยภาพในทุกมิติและในทุกช่วงชีวิตอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย
สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม พร้อมเป็นกำลังสำคัญ
ในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและประเทศ”

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีการเจริญเติบโตและพัฒนาศักยภาพ สามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและสวัสดิการทางสังคม เด็กตั้งแต่ช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น มีทักษะที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถเติบโตเป็นแรงงานที่มีศักยภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีกลไกดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายระดับประเด็นที่กำหนดให้ **คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต** โดยแผนแม่บทฯ ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และมีส่วนสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

เป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

110001

คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

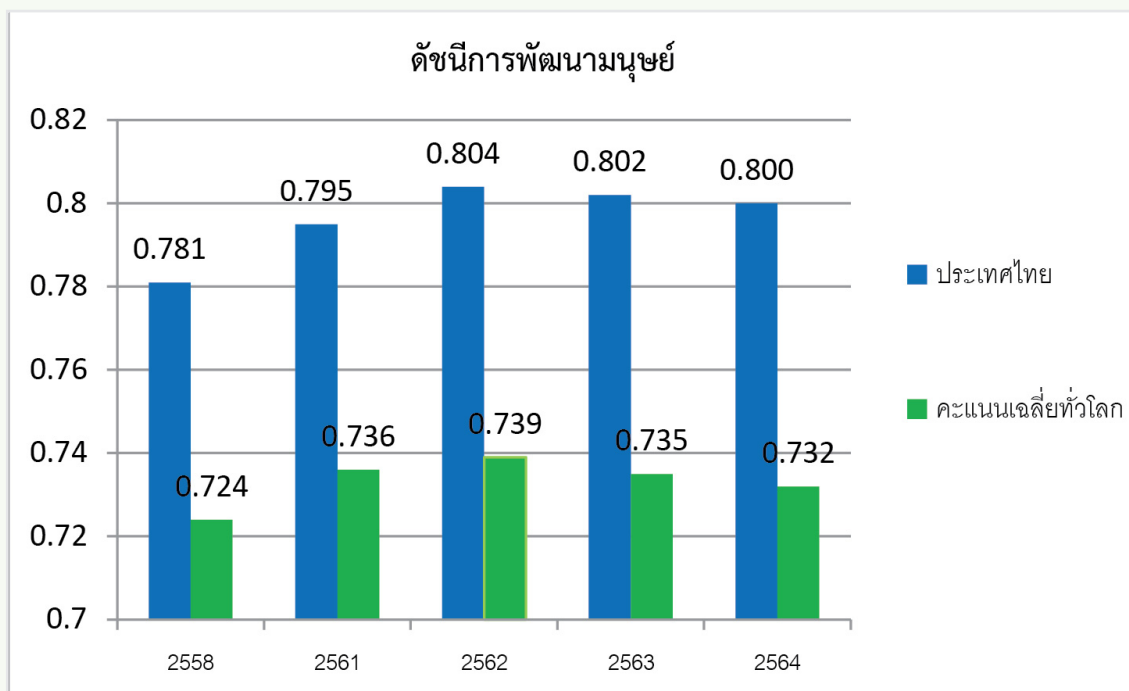
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีการพัฒนามนุษย์มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.79

- สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2565 พิจารณาจากดัชนีการพัฒนามนุษย์ พบว่า พ.ศ. 2564 ประเทศไทย มีค่าคะแนนการพัฒนามนุษย์ เท่ากับ 0.800 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **การบรรลุเป้าหมาย** จากที่กำหนดให้มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.79 ภายใน พ.ศ. 2565

- สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 – 2565 คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มสูงขึ้น โดยพิจารณาจาก ดัชนีการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทย พบว่า พ.ศ. 2561 - 2564 ประเทศไทยมีค่าคะแนนการพัฒนามนุษย์ เท่ากับ 0.795 0.804 0.802 และ 0.800 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก พ.ศ. 2561 – 2564 อยู่ที่ 0.736 0.739 0.735 0.732 ตามลำดับ โดยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2562 ประเทศไทยได้รับการจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ในระดับสูงมาก ต่อเนื่องมา 3 ปี และค่าคะแนน พ.ศ. 2564 เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน ด้วยกัน พบว่า ไทยอยู่ในอันดับที่ 4 (อันดับที่ 66 จาก 191 ประเทศ) ขณะที่ 3 อันดับแรก ได้แก่ สิงคโปร์ (อันดับโลก 12) บรูไน (อันดับโลก 51) และมาเลเซีย (อันดับโลก 62) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของดัชนีการพัฒนามนุษย์ พบว่า พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดอยู่ที่ 78.7 ปี จำนวนปีที่คาดว่าจะได้รับการศึกษาอยู่ที่ 15.9 ปี ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานอยู่ที่ 8.7 ปี และรายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อหัว อยู่ที่ 17,030 บาท ซึ่งค่าเฉลี่ยทั้ง 4 ด้านของประเทศไทย สูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลก จึงสะท้อนถึงความสำเร็จการผลักดันนโยบายด้านต่าง ๆ ของรัฐบาล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนไทยในทุก ๆ ด้าน

ที่มา : Human Development Report 2021, United Nations Development Programme

ดัชนีการพัฒนามนุษย์และส่วนประกอบ พ.ศ. 2564					
	ดัชนีการ พัฒนามนุษย์	อายุ คาดเฉลี่ย เมื่อแรกเกิด (ปี)	จำนวนปีที่คาดว่าจะ ได้รับการศึกษา (ปี)	ปีการศึกษาเฉลี่ย ของประชากร วัยแรงงาน (ปี)	รายได้ ประชาชาติเฉลี่ย ต่อหัว (ปี 2560/คน/ บาท)
ประเทศไทย	0.800	78.7	15.9	8.7	17,030
คะแนนเฉลี่ยทั่วโลก	0.732	71.4	12.8	8.6	16,752

ที่มา : Human Development Report 2021, United Nations Development Programme

หมายเหตุ : ค่าคะแนนดัชนีการพัฒนามนุษย์ พ.ศ. 2562 – 2564 มีการเปลี่ยนแปลงจากรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2564

- สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 แผนแม่บทฯ ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ยังคงเป้าหมายระดับประเด็น ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายเดิม คือ คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกายสติปัญญาและคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดัชนีการพัฒนามนุษย์ มีค่าคะแนนไม่น้อยกว่า 0.82 คะแนน ภายใน พ.ศ. 2570 ซึ่งใน พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีค่าคะแนน เท่ากับ 0.800 ซึ่งบรรลุค่าเป้าหมายใน พ.ศ. 2565 เพียง 0.01 คะแนน และเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 ยังห่างจากค่าเป้าหมาย 0.02 คะแนน ส่งผลให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ยังมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย**

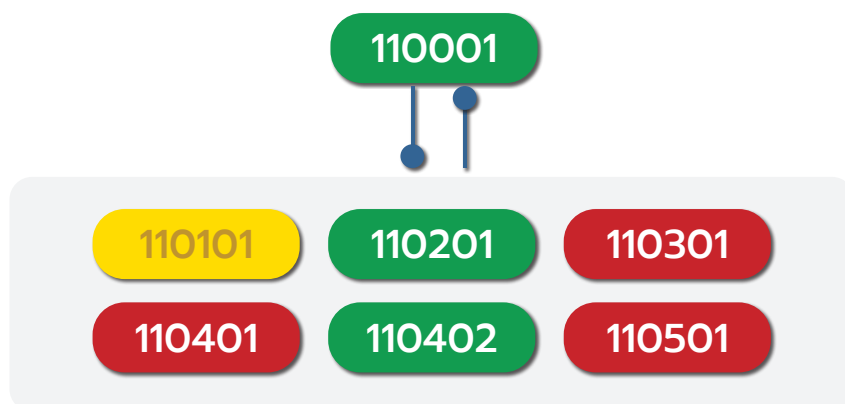
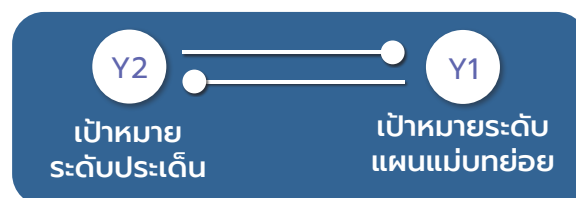
ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย แผนแม่บทฯ ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยังคงมีประเด็นปัญหา อาทิ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว การพัฒนาเด็กปฐมวัยในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งยังพบเด็กจำนวนมากที่ไม่ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา คุณภาพหลักสูตรและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีความแตกต่างกันมาก ทักษะฝีมือแรงงานที่ยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน บุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ยังขาดแคลน รวมถึงคุณภาพชีวิตเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) จะมีสถานการณ์อยู่ในระดับบรรลุเป้าหมายแล้ว แต่เป้าหมายย่อยของแผนแม่บท (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรงจึงเป็นประเด็นท้าทายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องเร่งดำเนินการ สร้างความสัมพันธ์และการใช้ชีวิตในครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวเป็นสถาบันย่อยที่สุด ที่ส่งผลต่อการพัฒนามนุษย์ ส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยในเชิงพื้นที่ให้มีคุณภาพและครอบคลุมทุกพื้นที่ มีกลไกลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและคุณภาพของการบริการทางการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน การสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาประเทศด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีและมั่นคงของผู้สูงอายุ เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางประชากร ประกอบกับมีมาตรการฟื้นฟูการพัฒนาทักษะคนทุกช่วงวัยในระยะยาวหลังถูกลดทอนโอกาสในการพัฒนาศักยภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมจากผลกระทบการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

แผนแม่บทฯ ประเด็น 11 การพัฒนาศักยภาพคน ตลอดช่วงชีวิต

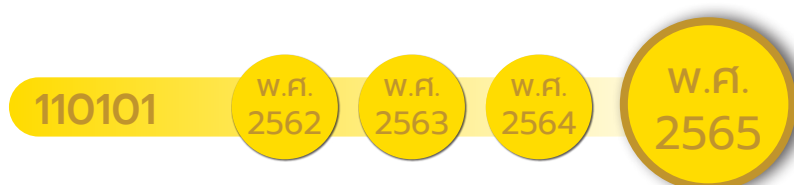
ประกอบด้วย 6 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย
โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมาย
ระดับแผนแม่บทย่อย (Y1)
กับเป้าหมายระดับประเด็น (Y2)

*สถานะการบรรลุเป้าหมายประจำ พ.ศ. 2565

**สถานะการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย ไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับประเด็น

ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้นกำหนด
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ดัชนีครอบครัวอบอุ่น ร้อยละ 75

สถานการณ์ พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมครอบครัวไทยมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับคงที่ สาเหตุมาจาก
อาทิจการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่ยุคสังคมสูงวัยและเด็กเกิดน้อย การย้ายถิ่นเข้าเมืองของวัยแรงงาน
แนวโน้มของการเป็นโสดและการหย่าร้างที่เพิ่มสูงขึ้น โดยพิจารณาเทียบเคียงจาก **ดัชนีความก้าวหน้าของ
คนในดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน พ.ศ. 2561 – 2564** มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 64.51 63.49 65.60
และ 64.48 ตามลำดับส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย

110201

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้นกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

สถานการณ์ในช่วง พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นจากการมีกลไกส่งเสริมพัฒนาการเด็กตั้งแต่ช่วงก่อนการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัย ใน พ.ศ. 2561 - 2565 ร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย อยู่ที่ร้อยละ 83.52 89.31 87.05 82.55 และ 85.13 ตามลำดับ ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับการบรรลุเป้าหมาย

110301

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมืองมีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหาปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิตดีขึ้น

กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ ด้านทักษะ (Skill) ของ World Economic Forum (WEF) เพิ่มขึ้นร้อยละ 20

สถานการณ์ พ.ศ. 2561 - 2565 ภาพรวมวัยเรียนและวัยรุ่นมีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ลดลง สาเหตุมาจาก อาทิ คุณภาพการศึกษาต่ำ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง ภาวะการเรียนรู้ถดถอยจากการปิดโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยพิจารณาจาก ความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ จากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการใน พ.ศ. 2561 - 2562 มีค่าคะแนนอยู่ที่ 63.0 และ 62.3 คะแนน ส่งผลให้สถานะบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต

110401

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเอง ให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของ ตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น

กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ผลผลิตภาพแรงงาน (ร้อยละต่อปี) ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 2.5

สถานการณ์ พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมการพัฒนาทักษะแรงงานไทย ตามพลวัตของโครงสร้าง อาชีพและความต้องการของตลาดแรงงาน มีแนวโน้มลดลง อันเป็นผลต่อเนื่องมาจากเศรษฐกิจโลกถดถอย และการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยพิจารณาจาก อัตราการขยายตัวของผลิตภาพ แรงงาน พ.ศ. 2561 – 2565 อัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน ซึ่งคำนวณจากสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศต่อผู้มีงานทำอยู่ที่ร้อยละ 3.1 2.83 -6.36 1.34 และ 0.69 ต่อปี ส่งผลให้สถานะการบรรลุ เป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต

110402

พ.ศ.
2562พ.ศ.
2563พ.ศ.
2564พ.ศ.
2565

มีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

สถานการณ์ พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมมีคนไทยและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มสูงขึ้น จากนโยบายส่งเสริมพัฒนาทักษะแรงงานไทย และดึงดูดแรงงานต่างชาติของภาครัฐ โดยพิจารณาจาก สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ต่อกำลังแรงงาน พ.ศ. 2561 – 2564 สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อกำลังแรงงาน ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 8.43 8.65 9.42 9.74 ตามลำดับ และ พ.ศ. 2565 (ซึ่งประเมินโดยใช้ข้อมูลเฉลี่ยไตรมาส 1-3) คิดเป็นร้อยละ 10.04 รวมทั้งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ส่งผลให้สถานะการ บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับการบรรลุเป้าหมาย

110501

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิตมีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วม ในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น

กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุใน พ.ศ. 2565 คือ ร้อยละผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีงานทำและรายได้เหมาะสมเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

สถานการณ์ พ.ศ. 2561 – 2565 ภาพรวมคุณภาพชีวิต ความมั่นคงในชีวิต และทักษะการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ มีแนวโน้มลดลง สาเหตุมาจาก อาทิ รายได้ไม่เพียงพอเมื่อเกษียณอายุ ปัญหาสุขภาพเรื้อรังขาดการเข้าถึงบริการและความช่วยเหลือ โดยพิจารณาจาก ร้อยละผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีงานทำ และรายได้เหมาะสม พ.ศ. 2561 – 2564 ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีงานทำ คิดเป็นร้อยละ 36.95 34.52 36.91 36.88 ตามลำดับ และในไตรมาสที่ 3 ของ ปีงบประมาณ 2565 คิดเป็นร้อยละ 36.20 รวมถึงรายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุ (บาท/เดือน) ใน พ.ศ. 2561 – 2564 อยู่ที่ 11,432 11,336 11,972 11,906 ตามลำดับ และในไตรมาสที่ 3 ปีงบประมาณ 2565 อยู่ที่ 12,106 ส่งผลให้สถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต

แผนแม่บทย่อย

การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกความเป็นไทย
ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น

คำเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีครอบครัวอบอุ่น ร้อยละ 75

สถาบันครอบครัวเป็นรากฐานของชีวิตมนุษย์ที่ช่วยเหลือกลมกลืนสมาชิก เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศ โดยครอบครัวที่เข้มแข็งนั้นจะเป็นหลักสำคัญของสมาชิกในการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจุบันภาคส่วนต่าง ๆ ได้ดำเนินการพัฒนากลไกที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพสถาบันครอบครัว

ผ่านการมีระบบสิทธิประโยชน์สำหรับครอบครัว การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการทำงานและการใช้ชีวิต รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพครอบครัวเพื่อการเลี้ยงดูบุตรให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ และมีกระบวนการสื่อสารทางสังคมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

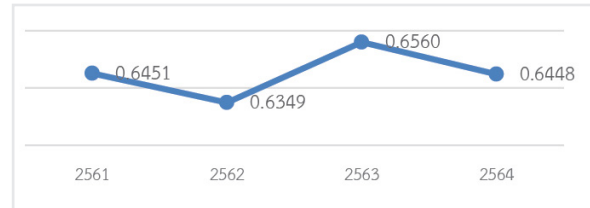
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาเทียบเคียงจากดัชนีความก้าวหน้าของคนในดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนรูปแบบการอยู่เป็นครอบครัวของคนในประเทศ รวมถึงบทบาทของครอบครัวในการสร้างความอบอุ่นและช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างสมาชิกภายในครัวเรือนเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนเข้าสู่การกระทำผิดพบว่า ภาพรวมสถานการณ์ความก้าวหน้าของคนด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน ระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 มีค่าสถานการณ์อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน โดยผลการดำเนินงานล่าสุด พ.ศ. 2564 มีค่าเฉลี่ย 0.6448 หรือคิดเป็นร้อยละ 64.48 ซึ่งยังห่างจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 75 ภายใน พ.ศ. 2565 ทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย สาเหตุมาจากการมีครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยวและผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังเพิ่มมากขึ้น โดยสาเหตุสำคัญมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่ยุคสังคมสูงวัยและเด็กเกิดน้อย การย้ายถิ่นเข้าเมืองของวัยแรงงาน

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นและเข้มแข็ง ประกอบด้วย โครงการพัฒนาศักยภาพครอบครัวที่สนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวตามความจำเป็นของครอบครัวในพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมร่วมกันของครอบครัวเพื่อสร้างความเข้าใจและสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกครอบครัว โครงการ Thai Family Platform เพื่อการเรียนรู้สำหรับสตรีและครอบครัวที่พัฒนาศูนย์กลางการให้บริการข้อมูลด้านสตรีและครอบครัวและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

ดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน

ที่มา : รวบรวมและประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 25 กันยายน 2565)

แนวโน้มของการเป็นโสดและการหย่าร้างที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงการปฏิสัมพันธ์และการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกในครัวเรือนลดลงจากมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 อีกทั้ง ยังพบความแตกต่างของความก้าวหน้าด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนรายพื้นที่ โดยจังหวัดที่มีความก้าวหน้าด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนต่ำที่สุดของ พ.ศ. 2564 คือ เพชรบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ พัทลุง และสระบุรี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการดำเนินการเพื่อพัฒนาครอบครัวในพื้นที่ดังกล่าวอย่างเร่งด่วน

ที่เกี่ยวข้อง โครงการขับเคลื่อนงานตามมาตรการด้านสตรีกับการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง ที่เป็นการยกระดับการพัฒนาตนเองของสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และโครงการสื่อสารองค์กรเพื่อเสริมสร้างพลังด้านสตรีและครอบครัวสู่สังคม ที่ช่วยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับครอบครัวและสตรีที่ถูกต้องและทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐยังมีโครงการต่าง ๆ เพื่อช่วยยกระดับส่งเสริมครอบครัวเข้มแข็ง อาทิ โครงการพัฒนาครอบครัวพลังบวก ซึ่งมีภาคีเครือข่ายเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญผ่านระบบพี่เลี้ยงที่ปรึกษาในชุมชน โดยใช้จิตวิทยาเชิงบวกและกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชนเพื่อการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อเด็ก เยาวชน และ

บุคคลในครอบครัว โครงการเน็ตป้ามาที่เป็นหลักสูตรออนไลน์ที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้ปกครองมีเทคนิค การปรับพฤติกรรมเด็กอย่างถูกต้อง โครงการส่งเสริมการออมและพัฒนาทักษะการบริหารจัดการทางการเงิน ของครอบครัวและชุมชน รวมถึงการจัดทำระบบเพื่อนครอบครัว ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มให้คำปรึกษาออนไลน์ โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อเสริมทักษะพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ประเทศไทยยังมีจุดอ่อนด้านกฎหมายที่เอื้อต่อการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งจากผลการประเมินการจัดอันดับ เกี่ยวกับสตรีในมิติต่าง ๆ ของธนาคารโลก พบว่า ไทยยังมีข้อจำกัดด้านความสัมพันธ์ของครอบครัวค่อนข้างมาก เนื่องจากโครงสร้างระบบงานไม่มีระบบแรงงานที่เอื้อต่อการเลี้ยงดูบุตร ขณะที่ประเทศที่ให้ความสำคัญกับ ครอบครัวมีกฎหมายรองรับที่ดีมาก โดยเฉพาะประเทศในแถบสแกนดิเนเวีย อีกทั้งการส่งเสริมให้ครอบครัว มีความเข้มแข็ง ยังขาดการมาตรการตอบสนองต่อความหลากหลายของรูปแบบครอบครัวในสังคมไทย อาทิ ครอบครัวคนเดียว โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง ครอบครัวข้ามรุ่น ครอบครัวพ่อ/แม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวเพศ เดียวกัน รวมถึงยังพบการใช้ทัศนคติแบบกล่าวโทษเหยื่อในกระบวนการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และ ความแตกต่างทางทัศนคติของสมาชิกภายในครอบครัวทำให้สัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความเปราะบาง ตลอดจนโครงสร้างการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถาบันครอบครัวของประเทศไทยยังมีลักษณะต่างคนต่างงาน ขาดโครงการในลักษณะของการบูรณาการ และการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานยังไม่เกิดขึ้น อย่างชัดเจน และไม่มีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน

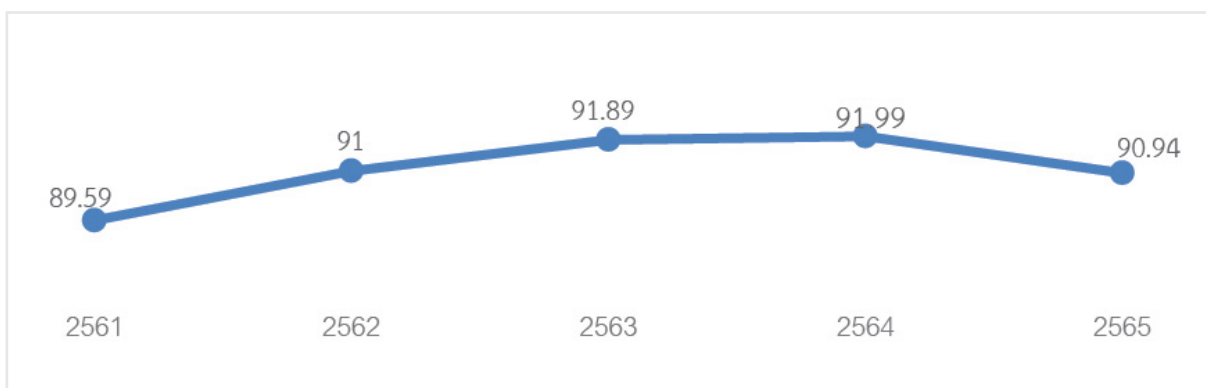
ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งการยกระดับ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานและ การใช้ชีวิตของคนทุกเพศทุกวัยโดยไม่แบ่งแยก อาทิ กำหนดและขยายจำนวนวันลาโดยไม่แบ่งแยก สำหรับทุกคนเพื่อดูแลคนในครอบครัวตามบริบท ของตนเอง อาทิ บุตร บิดามารดา คู่สมรส ฯลฯ การส่งเสริมการทำงานจากที่บ้าน ผ่านแนวทางต่าง ๆ เช่น มาตรการทางภาษีเพื่อจูงใจนายจ้างภาคเอกชน และภาครัฐนาร้องการปรับปรุงกฎระเบียบและ ขับเคลื่อนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้ง ขยายผล การดำเนินงานการบูรณาการขับเคลื่อนการดูแล และพัฒนาครอบครัวเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่ยังมี ความก้าวหน้าด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนต่ำและ มีจำนวนผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังสูงผ่านการสร้างภาคี เครือข่ายระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชน การพัฒนา

กลไกพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านครอบครัว และเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม อาทิ ทักษะ เกี่ยวกับทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานต่อประเด็นที่อ่อนไหว ในสังคม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรง จากเจ้าหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนา ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการใช้บริการ สำหรับครอบครัวที่เข้าถึงได้สะดวกสำหรับทุกกลุ่ม เป้าหมาย พัฒนาฐานข้อมูลกลางที่เชื่อมโยงข้อมูล ของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสามารถใช้ ประโยชน์ร่วมกันในการกำหนดนโยบาย การสร้าง พื้นที่ปลอดภัยให้สมาชิกในครอบครัวสามารถทำ กิจกรรมร่วมกันเพื่อลดช่องว่างระหว่างช่วงวัย ตลอดจนการปรับหลักสูตรการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง ทักษะชีวิตครอบครัวที่เหมาะสมตามช่วงอายุและ สร้างความตระหนักในความเท่าเทียมทางเพศและ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตั้งแต่เด็ก

ร้อยละของครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง

ที่มา : ระบบมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (11) การพัฒนา ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง และมีจิตสำนึก ความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น มีการปรับตัวชีวิตและค่าเป้าหมาย จากเดิม ดัชนีครอบครัวอบอุ่น เป็นดัชนีมาตรฐาน ครอบครัวเข้มแข็ง ที่กำหนดค่าเป้าหมาย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 92 ภายใน พ.ศ. 2570 โดย ใน พ.ศ. 2565 มีร้อยละของครอบครัวที่ผ่านเกณฑ์ มาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งอยู่ที่ร้อยละ 90.94

ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมาย ประมาณการร้อยละ 1 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องมีมาตรการส่งเสริมครอบครัวเข้มแข็ง ผ่านกลไกต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดี ในครอบครัว การปลูกฝังให้มีวิถีการดำเนินชีวิต ที่ดีเพื่อจะได้มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีและถูกต้อง การมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมส่งเสริมสัมพันธภาพ ที่ดีในครอบครัวเพื่อยกระดับให้สามารถบรรลุ เป้าหมายได้ตามที่กำหนด

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึง
บริการที่มีคุณภาพมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยแห่งการเจริญเติบโตที่สำคัญของชีวิตเนื่องจากเป็นช่วงที่พัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ภาษา จริยธรรม และความคิดสร้างสรรค์ จะสามารถพัฒนาได้มากที่สุด และเป็นรากฐานของการเรียนรู้ พฤติกรรม และสุขภาพในอนาคต ทั้งนี้ การพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้นมีปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ โดยเฉพาะความพร้อมและทักษะการเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ การพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็กผ่านโภชนาการและการเฝ้าระวังโรค และภัยสุขภาพเด็กเล็กการยกระดับประสิทธิภาพ

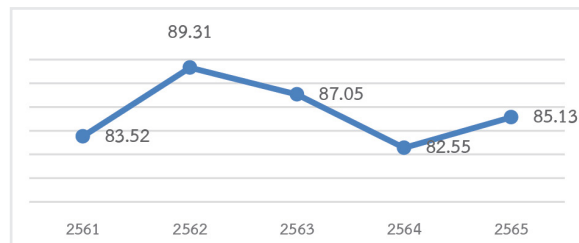
สวัสดิการทางสังคม ระบบสารสนเทศการอนามัยเจริญพันธุ์และเด็กปฐมวัย องค์ความรู้ด้านการดูแลและพัฒนาเด็ก การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมผ่านการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเด็กจนสามารถเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์หลักของประเทศได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาจากดัชนีพัฒนาการเด็ก สมวัยจากการสำรวจพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นการคัดกรองพัฒนาการ ของเด็กอายุ 9 18 30 42 และ 60 เดือน ใน 5 ด้าน ได้แก่ การเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การเข้าใจภาษาการใช้ภาษาการช่วยเหลือตนเองและ สังคม สถานการณ์ในภาพรวม พ.ศ. 2561 – 2565 พบว่า ร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย มีแนวโน้ม ปรับตัวสูงขึ้น หลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อ โควิด-19 เริ่มคลี่คลายลง โดยในปี 2565 ร้อยละ ของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย เท่ากับ ร้อยละ 85.13 ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น จาก พ.ศ. 2564 อยู่ที่ร้อยละ 83.55 ส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ การบรรลุเป้าหมาย ตามที่กำหนดให้พัฒนาการเด็ก สมวัยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ภายใน พ.ศ. 2565 แล้ว

ร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย

ที่มา : ระบบสารสนเทศสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพและ
อนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
(ณ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2565)

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาตามรายเขตสุขภาพ ยังพบว่า เขตสุขภาพที่ 1 และ 4 ยังมีเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการ สมวัย ที่ไม่ถึงร้อยละ 80 ต่อเนื่องจากปี 2564 ซึ่งสะท้อนว่า การดำเนินงานของปีที่ผ่านมา ยังไม่สามารถยกระดับการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างทั่วถึง ในทุกพื้นที่

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการผ่าน โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตาม ยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย โครงการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กล่าช้า เพื่อให้ เด็กปฐมวัยกลุ่มเสี่ยงได้รับการติดตามกระตุ้น พัฒนาการและดูแลต่อเนื่อง และเด็กพัฒนาการล่าช้า ได้รับการกระตุ้นจนมีพัฒนาการสมวัย โครงการ ส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพ ระบบบริการและมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็ก โครงการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติควบคุมการ ส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 เพื่อสร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็น ความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โครงการส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอายุ 2-6 ปี โดยพัฒนาและประเมินมาตรฐานการดำเนินงาน คลินิกเด็กสุขภาพดี พัฒนานวัตกรรมสื่อสารที่

ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองสร้างการเริ่มต้นที่ดีแก่ชีวิตเด็ก และขยายผลต้นแบบสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย “เล่นเปลี่ยนโลก” รวมถึงการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขและภาคีเครือข่ายในการใช้ในการใช้คู่มือ เฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยและ โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก ปฐมวัย เพื่อมุ่งพัฒนาสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนให้ มีการบริหารจัดการและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ แก่เด็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็ก ปฐมวัยแห่งชาติ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐยังได้ พัฒนาโครงการ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตเด็กผ่าน โครงการอื่น ๆ โดยส่งเสริมและสนับสนุนกลไก การพัฒนา คัดกรอง และจัดสวัสดิการสำหรับเด็ก ปฐมวัยและครอบครัว สนับสนุนการพัฒนาฐาน ข้อมูลเด็กปฐมวัย สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาเด็กบูรณาการความปฐมวัยที่ ชุมชนมีส่วนร่วม คัดกรองและส่งเสริมหญิงตั้งครรภ์

หญิงหลังคลอดให้ได้รับสิทธิและสวัสดิการที่เหมาะสม ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย พัฒนาระบบบริการอนามัยแม่และเด็กของสถานบริการสาธารณสุขให้ได้มาตรฐานสากล และสร้างการเข้าถึงบริการอย่างเท่าเทียม อีกทั้งมีการดำเนินโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 แก่เด็กปฐมวัยทุกสังกัด ภายใต้ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน 5 แสนล้านบาท จำนวน 2,000 บาท/คน เพื่อลดผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระหว่างที่สถานศึกษาไม่สามารถเปิดเรียนได้ โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 0 – 6 ปี ที่อยู่ในครอบครัวรายได้ต่ำจำนวน 600 บาท/คน/เดือน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยโรงเรียนประเมินสถานการณ์และความพร้อมของผู้เรียนก่อนเรียนเพื่อหาช่องว่างการเรียนรู้และผลกระทบทางพัฒนาการ รวมถึงการพัฒนาทักษะครู โดยสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคุณครูให้มีทักษะการสอนทั้งในด้านทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงความสามารถในการปิดช่องว่างทางการเรียนรู้ของนักเรียนและสามารถวางแผนการสอนที่เหมาะสม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ในภาพรวมเด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการที่สมวัยมากขึ้น แต่ประเทศไทยยังมีความท้าทายในการฟื้นฟูพัฒนาการในด้านที่ถดถอยไปจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยจากผลการศึกษาในโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลแบบออนไลน์และการขยายผลการสำรวจสถานะความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษาของเด็กปฐมวัยสำหรับประเทศไทย ของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย แสดงให้เห็นว่าการปิดโรงเรียนเนื่องจากการแพร่ระบาดฯ ส่งผลให้เกิดภาวะพัฒนาการถดถอยในเด็กปฐมวัย เมื่อเทียบกับสิ่งที่ควรจะเป็นทั้งด้านวิชาการและด้านความจำใช้งาน ซึ่งอาจส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของเด็กปฐมวัยในระยะยาว หากไม่มีการดำเนินการฟื้นฟูพัฒนาการที่หายไปอย่างถูกวิธีและต่อเนื่อง อีกทั้งส่งผลให้เด็กปฐมวัย

มีโอกาเป็นเด็กทางแกวมากขึ้นโดย พ.ศ. 2565 ที่ในช่วงที่โรงเรียนมีระยะเวลาปิดที่ยาวนานนั้น พบว่ามีจำนวนเด็กปฐมวัยที่เป็นทางแกวมากขึ้น จากช่วงก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาภายในจังหวัดก็มากขึ้น ซึ่งสะท้อนความแตกต่างของการเรียนรู้ที่บ้านของเด็กแต่ละคนในช่วงที่โรงเรียนปิด รวมทั้งความยากจนหรือขาดทุนของครอบครัวเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยและความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยเด็กยากจนมีความพร้อมต่ำกว่าเด็กที่มีฐานะดีกว่า รวมไปถึงยังขาดการออกแบบมาตรการแบบมุ่งเป้ารายพื้นที่เพื่อเสริมกำลังการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้เหมาะสมตามบริบทพื้นที่ โดยเฉพาะเขตสุขภาพที่ยังมีเด็กที่มีพัฒนาการสมวัยไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ โดยมีกลไกดูแลด้านโภชนาการให้น้ำนมบุตรในช่วง 6 เดือนแรก การเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพเด็ก อาทิ อุบัติเหตุทางถนน การเฝ้าระวังการใช้อุปกรณ์ผิดประเภท มีอาสาสมัครดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยรายพื้นที่ เพื่อหนุนเสริมผู้ปกครอง ทั้งด้านทักษะการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง ตั้งแต่ก่อนการตั้งครรภ์ จนถึงปฐมวัย และด้านทรัพยากรที่จำเป็นต่อพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะในครัวเรือนด้อยโอกาส และพื้นที่ที่มีความชุกของเด็กที่มีพัฒนาการไม่สมวัย มีแนวทางปฏิบัติในการฟื้นฟูพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังภาวะวิกฤตสำหรับครูและผู้ดูแลเด็กอย่างหลากหลาย เพื่อการประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่และขนาดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งการสร้างเสริมประสบการณ์ผ่านแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ หรือตามความสนใจของเด็กในช่วงปิดเทอม อีกทั้ง ปรับระดับการจัดการเรียนรู้ระดับประถมศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มาจากระดับอนุบาลให้เหมาะสมตามพัฒนาการ ผลักดันการใช้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัดการ

ยกระดบการผลิตและพัฒนาครูปฐมวัยอย่างครบวงจร ตั้งแต่ช่วงเริ่มแรก อาทิ จัดทำมาตรฐานวิชาชีพครูปฐมวัยและพี่เลี้ยงเด็กระดับชาติ จัดทำมาตรฐานอาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ไปจนถึงช่วงปฏิบัติงาน อาทิ ออกแบบระบบเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาตามมาตรฐานสมรรถนะครูปฐมวัย สร้างเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพครูปฐมวัยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น ภาครัฐนาร่องขยายสิทธิวันลาเพื่อดูแลบุตรของบุคลากรทุกเพศ โดยได้รับค่าจ้าง และมีมาตรการทางภาษีที่จูงใจภาคเอกชนในการส่งเสริมความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน การสนับสนุนให้เปิดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี ตลอดจนการพิจารณาจัดสรรและเพิ่มจำนวนเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 0 – 6 ปีแบบถ้วนหน้า เนื่องจากที่ผ่านมา มีการคัดกรองตกหล่นถึงประมาณร้อยละ 30 อีกทั้ง ข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุขชี้ให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยที่มารดาเข้าร่วมโครงการเงินอุดหนุนฯ จะมีโอกาสได้คัดกรองพัฒนาการมากกว่าเด็กปฐมวัยทั่วไป

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น ยังคงตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายเดิม คือ ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ภายใน พ.ศ. 2570 โดยสถานการณ์ในภาพรวม พ.ศ. 2561 – 2565 พบว่า ร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัย มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นหลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เริ่มคลี่คลายลง ประกอบกับ ใน พ.ศ. 2565 เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 85.13 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการสมวัยในเขตสุขภาพทั้งหมด พบว่า ในบางรายเขตสุขภาพยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อการพัฒนาเด็กและการบรรลุเป้าหมายในภาพรวมได้ ส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องมีการพัฒนาส่งเสริมการพัฒนาเด็กตั้งแต่ง่อนการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพต่อไป เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่อง

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดชีวิตดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

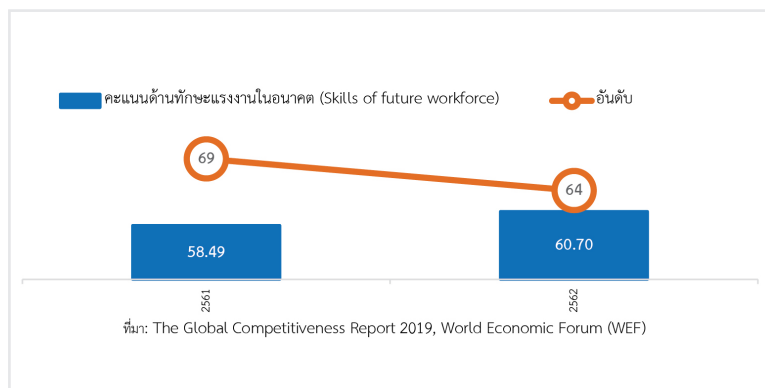
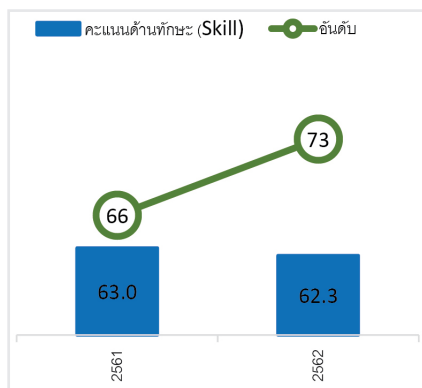
คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ (Skill) ของ World Economic Forum (WEF) เพิ่มขึ้นร้อยละ 20

เป้าหมายการพัฒนาช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับการทำงานในศตวรรษที่ 21 อาทิ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยมุ่งส่งเสริมทักษะในรูปแบบ Soft Skills และ Hard Skills อย่างรอบด้าน ผ่านการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กทุกกลุ่ม เน้นเด็กและเยาวชน

เป็นศูนย์กลาง ไม่ได้จำกัดพัฒนาทักษะเพียงด้านวิชาการหรือทักษะที่เป็นค่านิยมของสังคมไทย แต่มุ่งส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในทุกแขนงทั้งด้านภาษา ศิลปะ กีฬา วัฒนธรรม มุ่งพัฒนาหลักสูตรความรู้และทักษะที่ใช้ในการทำงาน ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และทักษะทางด้านอารมณ์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถทางสังคมของเด็กในอนาคต

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัด **คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ** ภาพรวมสถานการณ์ใน พ.ศ. 2561 – 2565 มีคะแนนลดลง โดยข้อมูลล่าสุด พ.ศ. 2562 คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะของไทย ซึ่งวัดจากทักษะทั้งกลุ่มแรงงานปัจจุบันและแรงงานในอนาคตนั้น พบว่า ไทยมีแนวโน้มคะแนนลดลงจาก พ.ศ. 2561 จาก 63.0 คะแนน เป็น 62.3 คะแนน ในพ.ศ. 2562 หรือตกจากอันดับที่ 66 จาก 140 ประเทศ มาอยู่ที่อันดับ 73 จาก 141 ประเทศทั่วโลก ส่งผลให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต และสะท้อนว่า ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนากลไกเพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้กับวัยเรียนและวัยรุ่นในทุก ๆ ด้าน

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดทักษะกลุ่มแรงงานในอนาคตเพียงอย่างเดียว ซึ่งวัดจากจำนวนปีที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา (ประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา) การสอนให้คิดอย่างมีเหตุผล อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมวัย ที่สามารถบ่งชี้การพัฒนาในกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่นได้ชัดเจนขึ้น พบว่า **แนวโน้มคะแนนด้านทักษะแรงงานในอนาคตของไทยสูงขึ้นเล็กน้อยจาก 58.49 คะแนน ใน พ.ศ. 2561 เป็น 60.70 คะแนน ใน พ.ศ. 2562** ส่งผลให้อันดับดีขึ้นจากที่ 69 เป็นอันดับที่ 64 สะท้อนถึงการดำเนินงานพัฒนาวัยเรียนวัยรุ่นในภาพรวมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่เมื่อเจาะไปที่ตัวชี้วัดรายย่อย พบว่า จำนวนปีที่คาดว่าจะได้รับการศึกษาของไทยมีคะแนนลดลง อีกทั้งการสอนให้คิดอย่างมีเหตุผลยังมีคะแนนต่ำมาก

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว โดยไทยมีคะแนนเพียง 37.0 ขณะที่ฟินแลนด์มีคะแนนสูงถึง 76.4 ทั้งนี้ สำหรับ พ.ศ. 2565 หากพิจารณาการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา โดยสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาการจัดการ ที่รวมตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะวัยเรียนวัยรุ่นที่สำคัญ อาทิ งบประมาณด้านการศึกษา อัตราการเข้าเรียน อัตราส่วนนักเรียนต่อครู คุณภาพการศึกษาระดับพื้นฐาน คุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีอันดับด้านการศึกษาที่ยังไม่ก้าวหน้ามากนัก แม้อันดับจะดีขึ้นจากอันดับ 56 ใน พ.ศ. 2564 เป็นที่ 53 ในพ.ศ. 2565 จากทั้งหมด 63 ประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาวัยเรียนและวัยรุ่น อาทิ การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในยุคระบบการศึกษา 4.0 เพื่อหาแนวทางและรูปแบบในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับยุคการศึกษา 4.0 ให้แก่นักเรียนประถมศึกษา รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและแหล่งเรียนรู้ให้สามารถส่งเสริม สนับสนุนและรองรับการพัฒนาทักษะการรู้คิดวิเคราะห์ โครงการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนเพื่อเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่Startup ที่พัฒนาแนวคิดและเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างผู้ประกอบการยุคใหม่พัฒนาศักยภาพและสร้างแบบจำลองธุรกิจ รวมทั้งให้คำปรึกษาในการประกอบธุรกิจแก่เยาวชน โครงการการพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนรู้และของเล่นวิทยาศาสตร์ต้นแบบเพื่อศตวรรษที่ 21 ที่เป็นการสร้างระบบนิเวศที่กระตุ้น ส่งเสริมความสนใจและทัศนคติที่ดีด้านวิทยาศาสตร์ สนับสนุนการเรียนรู้ทั้งในและ

นอกห้องเรียน และพัฒนานวัตกรรมใหม่ด้านสื่อการเรียนรู้และของเล่นวิทยาศาสตร์สำหรับเยาวชนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต นอกจากนี้ยังมีนโยบายและมาตรการอื่น ๆ อาทิ โครงการ “พาน้องกลับมาเรียน” เพื่อนำเด็กที่ตกหล่นหลุดจากระบบการศึกษากลับเข้าสู่ระบบการศึกษาซึ่งตั้งเป้าหมายนำเด็กที่หลุดจากระบบให้กลับมาได้ครบร้อยละ 100 ในปี โครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในอัตรา 2,000 บาท/คน ให้กับนักเรียนทุกสังกัด และมาตรการการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของนิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและเอกชน รวมถึงการบูรณาการและส่งต่อข้อมูลของนักเรียนกลุ่มยากจนพิเศษ/ด้อยโอกาส ไปยังหน่วยงานที่สามารถรับช่วงต่อในการดูแล เช่น กองทุนเพื่อการกู้ยืมทางการศึกษาในกลุ่มนักเรียนมัธยมปลาย/เทียบเท่า และที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย และในกลุ่มผู้ที่เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา รวมถึงโครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ ที่จะช่วยสร้างกำลังคนที่มีสมรรถนะสูงสำหรับการทำงานในอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

สมรรถนะการศึกษาไทยในการพัฒนาวัยเรียนวัยรุ่นให้มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคตแม้จะมีคะแนนที่ดีขึ้นแต่ยังอยู่ในจุดที่ต้องเร่งพัฒนา เนื่องจากยังมีคุณภาพการศึกษาที่ยังต่ำและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ยังสูง ซึ่งประเด็นท้าทายที่สำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในด้านคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการสอนให้คิดอย่างมีเหตุผล และด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อาทิ อัตราการเข้าเรียน

ระดับมัธยมศึกษาที่ลดลง อีกทั้งอัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและงบประมาณด้านการศึกษาต่อ ผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ ยังไม่เหมาะสมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในวัยเรียนวัยรุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนความท้าทายในการนำเด็กที่หลุดจากการศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษา/การฝึกอาชีพ และการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอยจากการปิดโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีเครื่องมือและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยมีหลักสูตรการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความถนัดของเด็กๆรายบุคคล โดยเน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะความสามารถในการใช้เหตุผล การใช้เทคโนโลยี และมุ่งส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในทุกแขนง ทั้งด้านภาษา ศิลปะ กีฬา วัฒนธรรม อีกทั้งขับเคลื่อนนโยบายลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยการกระจายความเท่าเทียมด้านสวัสดิการและคุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะกับกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่น ที่มีฐานะยากจนให้สามารถเข้าถึง

การศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเสมอภาคและครอบคลุม มีการใช้กลไกในพื้นที่ในการเฝ้าระวังและช่วยเหลือกลุ่มเด็กนอกระบบหรือกลุ่มเสี่ยงการขับเคลื่อนการกระจายอำนาจให้กับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาตามบริบทของตนเอง การเร่งขับเคลื่อนการฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอยไปของเด็กวัยเรียนแต่ละคนอย่างเหมาะสม ผ่านการออกแนวปฏิบัติที่หลากหลายและการพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการการสอนเสริมเพื่อชดเชยความรู้ที่ถดถอยไปของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการจัดพัฒนาทักษะการวางแผนชีวิต การเงิน และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในอนาคต

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิตดีขึ้น มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย จาก เดิม คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ เป็น การแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะแรงงานในอนาคต ที่กำหนดค่าเป้าหมายไม่น้อยกว่า 70 คะแนน ภายใน พ.ศ. 2570 โดยผลการดำเนินงานที่ผ่านมาล่าสุด พ.ศ. 2562 มีคะแนน เท่ากับ 60.70 คะแนน ซึ่งมีคะแนนเพิ่มสูงขึ้นจาก พ.ศ. 2561 ประมาณ 2 คะแนน เท่านั้นและเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นที่ไม่สูงมากนัก ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาได้มีนโยบายส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาเด็กวัยเรียนวัยรุ่นจำนวนมาก ซึ่งหากมีการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง อาจเพิ่มโอกาสให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนดไว้

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนัก
ในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและ
เรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการ
ของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

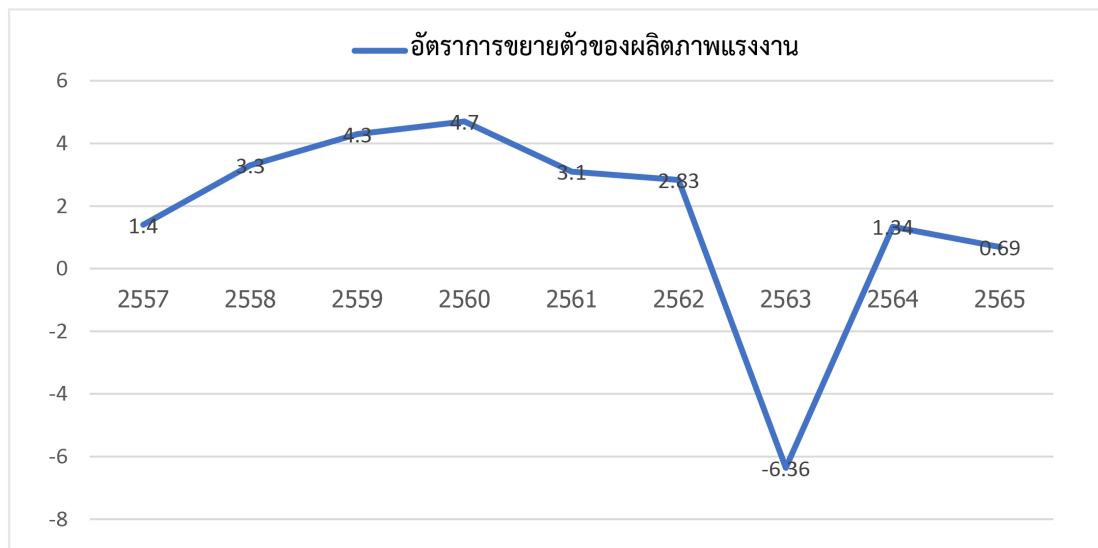
ผลิตภาพแรงงานไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5

การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน มีประเด็นการพัฒนาทักษะวัยแรงงาน ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลแรงงานให้เกิดความเชื่อมโยงระบบข้อมูลสถานการณ์แรงงาน ความต้องการแรงงาน/ค่าจ้าง/การอบรม และข้อมูลแรงงานรายบุคคล การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน พัฒนาทักษะครูผู้สอนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม พัฒนาช่องทางบริการส่งเสริมทักษะให้วัยแรงงานผ่านการเข้าร่วมอบรม/สัมมนา ยกย่องระดับทักษะ

ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ รวมถึงมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านแรงงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อคอยช่วยเหลือจัดข้อมูลแรงงานส่วนบุคคล และบูรณาการการเชื่อมโยงระบบข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานกับภาครัฐและภาคเอกชน และพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะแรงงาน ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากอัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน ภาพรวมสถานการณ์ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2561 – 2565) สถานการณ์ผลิตภาพแรงงานของประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวลดลง โดยใน พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน ซึ่งคำนวณจากสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อผู้มีงานทำของปี 2565 อยู่ที่ร้อยละ 0.69 ต่อปี ลดลงจาก พ.ศ. 2564 ที่ร้อยละ 1.34 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5 ภายใน พ.ศ. 2565 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต อันเป็นผลต่อเนื่องมาจากเศรษฐกิจโลกถดถอย และมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่เข้มงวดของภาครัฐ ที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ แม้ในปี 2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 จะคลี่คลายลงแล้ว หากแต่การฟื้นตัวของเศรษฐกิจยังคงเพิ่มขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไป และยังมีอัตราการว่างงานสูง

หมายเหตุ : ปี 2565 ใช้ข้อมูลเฉลี่ยของไตรมาส 1-3 ปี 2565 เปรียบเทียบกับข้อมูลเฉลี่ยของไตรมาส 1-3 ปี 2564

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร, สำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการเตรียมความพร้อมแก่กำลังแรงงาน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการแนะแนวอาชีพมีแนวทางในการเลือกศึกษาต่อหรือเลือกประกอบอาชีพได้ตรงกับความรู้ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และบุคลิกภาพของตนเอง และสอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงาน โครงการพัฒนาฝีมือแรงงานสตรีเพื่อยกระดับ

คุณภาพชีวิต เพื่อส่งเสริมทักษะฝีมือ ความชำนาญการ มีงานทำของกลุ่มแรงงานสตรี โครงการเสริมสร้างความรอบรู้วัยทำงานสุขภาพดีในสถานประกอบการ เพื่อส่งเสริมวัยแรงงานให้ตระหนักและเข้าใจถึงสภาวะสุขภาพของตนเองมีทักษะสุขภาพที่ดี ในสถานประกอบการ โครงการพัฒนาสุขภาพความปลอดภัยของวัยแรงงาน เพื่อเพิ่มผลผลิตของประเทศ เพื่อให้เกิดแนวทางการตรวจสุขภาพของวัยแรงงานที่เหมาะสมกับความเสี่ยงในการทำงาน รวมถึงในช่วง พ.ศ. 2565 รัฐบาลได้ให้ความ

สำคัญกับการยกระดับทักษะฝีมือแรงงานของประเทศให้มีความสอดคล้องตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน โดยจัดหลักสูตรระยะสั้น ในสาขาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจด้านอาหาร สุขภาพ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ และโลจิสติกส์ สำหรับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 858,000 คน โครงการพัฒนาฝีมือแรงงานสตรี โครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยของวัยแรงงานเพื่อเพิ่มผลผลิตของประเทศอีกทั้ง ได้พัฒนาแพลตฟอร์มที่ให้บริการแก่กลุ่มคนทำงานในทุกช่วงวัย รวมทั้งนายจ้าง โดยมีแฟ้มสะสมผลงานเป็นเครื่องมือสะสมผลการเรียน การฝึกอบรม และประสบการณ์การทำงานเพื่อให้แรงงานเก็บผลงานของตนเองอันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะใหม่ๆ รวมถึงมีกลไกจับคู่งานกับแรงงานให้ตรงกับความต้องการของนายจ้าง และภาครัฐก็สามารถใช้ข้อมูลดังกล่าว เพื่อนำมาวางแผนพัฒนากำลังคนของประเทศได้อย่างเหมาะสม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าใน พ.ศ. 2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้เริ่มคลี่คลายลง ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว และแรงงานที่ได้รับผลกระทบเริ่มทยอยกลับมาทำงานแต่แรงงานยังต้องเผชิญกับสภาวะการทำงานในรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการที่ภาคธุรกิจหันมาพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ส่งผลให้แรงงานที่มีทักษะไม่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินธุรกิจยุคใหม่ต่งงานหรือมีความเสี่ยงที่จะตกงานเพิ่มขึ้นในอนาคต และยังมีความไม่สอดคล้องระหว่างอุปสงค์และอุปทานของทักษะแรงงาน อาทิ จำนวนบัณฑิตด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังขาดแคลน ในขณะที่จำนวนบัณฑิตสาขาศิลปศาสตร์ล้นตลาด นอกจากนี้ แรงงานไทยส่วนใหญ่ยังขาดแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะ เพราะแรงงานบางส่วน

อาจสูญเสียรายได้หากต้องหยุดงานเพื่อไปเข้ารับการอบรม อีกทั้งไม่มีหลักประกันว่า เมื่อผ่านการพัฒนาทักษะแล้วแรงงานจะได้รับค่าตอบแทนเพิ่ม การรับรู้ถึงช่องทางการยกระดับทักษะ อาทิ แพลตฟอร์มพัฒนาทักษะให้บริการแก่กลุ่มคนทำงานในทุกช่วงวัยยังอยู่ในวงจำกัด ตลอดจนหลักสูตรการศึกษาไทยยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในแง่ของเชิงคุณภาพและปริมาณ ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานสูงและตลาดแรงงานขาดทักษะและกำลังคนที่ต้องการ รวมถึงภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา ยังขาดการบูรณาการร่วมกันในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงานฝีมือเพื่อสร้างโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาข้อมูลสถานการณ์ ความต้องการตลาดแรงงานให้ครอบคลุมโดยมีข้อมูลด้านแรงงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีกลไกเชื่อมโยงข้อมูลด้านแรงงานที่ครบถ้วน มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านแรงงานรองรับ มีการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของตลาดแรงงาน มีการรับรองสมรรถนะแรงงาน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงานฝีมือให้เป็นผู้ประกอบการใหม่ และสามารถพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรคงานใหม่ๆ ประกอบกับจำเป็นต้องเร่งสร้างแรงจูงใจให้แรงงานเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

อาทิ ปรับโครงสร้างค่าแรงให้สอดคล้องกับทักษะฝีมือแรงงาน อีกทั้ง ต้องประชาสัมพันธ์ช่องทางการจับคู่งานกับแรงงานในเชิงรุกมากขึ้น อาทิ ใช้กลไกความร่วมมือของหน่วยงานในพื้นที่ มีใช้แค่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน เพื่อให้แรงงานรับรู้และเข้าถึงบริการดังกล่าวมากขึ้น รวมถึงอาจจัดกิจกรรม เพื่อเปิดโลกทัศน์เส้นทางอาชีพให้แก่นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไปให้มีโอกาสได้รู้จักอาชีพที่หลากหลาย เพื่อจะได้เลือกทำงานที่สอดคล้องกับความถนัด เป็นกำลังแรงงานที่ช่วยพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บททยอย แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น ยังคงตัวชี้วัดเดิม **ดัชนีผลิตภาพแรงงาน (ร้อยละต่อปี)** แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมาย จาก เดิม ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5 เป็น **เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ต่อปี** ซึ่งสถานการณ์ในภาพรวม พ.ศ. 2561 – 2565 อัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงานมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับ พ.ศ. 2565 มีอัตราการขยายตัว

ของผลิตภาพแรงงานอยู่ที่ร้อยละ 0.69 ต่อปีเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมายเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ต่อปีภายใน พ.ศ. 2570 ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต ดังนั้นภาครัฐจึงต้องมีนโยบายส่งเสริมการยกระดับการพัฒนาศักยภาพวัยแรงงานอย่างเร่งด่วน อาทิ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อลดอัตราการว่างงานที่สูงขึ้น การมีกลไกเพื่อสร้างแรงจูงใจให้แรงงานมีความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพ อาทิ ค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น ได้รับตำแหน่งงานที่สูงขึ้น เพื่อยกระดับให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

มีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพิ่มขึ้นร้อยละ 10

การบรรลุเป้าหมายการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในมิติการยกระดับศักยภาพของทุนมนุษย์โดยการเพิ่มสัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นกระบวนการพัฒนาเพื่อบรรลุผลลัพธ์ในระยะยาว ปัจจัยสำคัญพื้นฐานในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว คือ การสร้างและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลแรงงานให้สะท้อนถึงความต้องการของตลาดแรงงาน และทิศทางของการพัฒนาประเทศและโลกที่ส่งผลต่อความต้องการแรงงาน ให้ทันต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูลแรงงานไทยและแรงงานต่างชาติที่มี

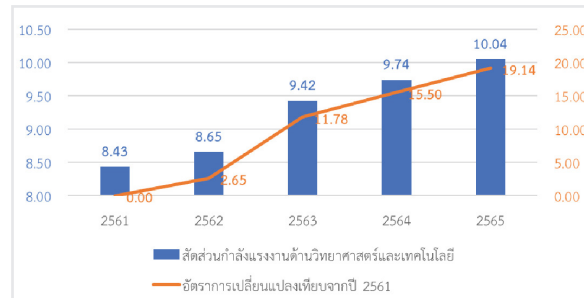
ความเชี่ยวชาญวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ นวัตกรรม ในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ตลอดจนการพัฒนาทักษะแรงงานด้วยการส่งเสริมหลักสูตร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ที่มีคุณภาพ สอดรับกับความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้ง การคำนึงถึง การให้สิทธิประโยชน์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ ชาวต่างชาติเข้ามาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ในประเทศ และการสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมาย ด้วยการ ออกแบบและปรับปรุงนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และนวัตกรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

พิจารณาจากสัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาพรวมสถานการณ์ระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2565 มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี โดย พ.ศ. 2565 สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อกำลังแรงงานทั้งหมด (ซึ่งประเมินโดยใช้ข้อมูลเฉลี่ยไตรมาส 1-3) คิดเป็นร้อยละ 10.04 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2564 ที่อยู่ที่ร้อยละ 9.74 และเมื่อพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลงพบว่าสัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีอัตราเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี จึงส่งผลให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**การบรรลุเป้าหมาย** อย่างไรก็ดี รายงานดัชนีศักยภาพในการแข่งขันด้านทรัพยากรบุคคลของโลก พ.ศ. 2565 ซึ่งพิจารณาจาก 6 มิติ คือ (1) การส่งเสริมภายในประเทศ (2) การดึงดูดแรงงานต่างชาติ (3) การพัฒนาแรงงาน (4) การรักษาสถานะแรงงาน สะท้อนจากความมั่นคงในชีวิตการทำงานและการดำเนินชีวิต (5) ทักษะสายวิชาชีพ ทั้งการส่งเสริม

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการผ่าน**โครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565** ได้แก่ โครงการเสริมสมรรถนะแรงงานด้วยเทคโนโลยีรองรับการทำงานในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมให้แรงงานไทยมีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถปรับตัวและปฏิบัติงานก้าวหน้าทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยีในระดับที่จะสามารถต่อยอดไปสู่การสร้างสรรค์งานใหม่ๆ เพื่อเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพ สามารถเพิ่มสัดส่วนแรงงานไทยที่มีความสามารถเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมาย นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมทักษะความสามารถคนไทยและต่างชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อาทิ (1) การพัฒนาบุคลากรภายในประเทศเพื่อรองรับอุตสาหกรรม 4.0 โดยเฉพาะบุคลากรด้านเทคโนโลยีชีวภาพ บุคลากรในอุตสาหกรรมเครื่องมือ

อัตราส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
และอัตราการเปลี่ยนแปลง

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ทักษะและตลาดแรงงานรองรับ (6) คุณภาพแรงงานระดับสูง พบว่า ไทยอยู่อันดับ 75 (39.23 คะแนน) จาก 133 ประเทศทั่วโลก (หล่นจากอันดับ 68 ในปีที่ผ่านมา) ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มค่อนข้างท้ายตาราง เมื่อเทียบกับสิงคโปร์ (75.80 คะแนน) จีน (51.04 คะแนน) มาเลเซีย (48.28 คะแนน) และเวียดนาม (39.31) ซึ่งอยู่อันดับ 2, 36, 45 และ 74 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นต้องมีกลไกพัฒนาทักษะด้านทรัพยากรมนุษย์อย่างเร่งด่วน เพื่อยกระดับทรัพยากรมนุษย์ให้ดีขึ้นต่อไป

แพทย์ บุคลากรซึ่งสามารถประกอบ ติดตั้ง และออกแบบระบบทางกล ระบบควบคุม ระบบประมวลผล และซอฟต์แวร์ปฏิบัติการให้สามารถทำงานร่วมกันเป็นระบบอัตโนมัติ ตลอดจนบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการยานยนต์สมัยใหม่ (2) การดึงดูดคนเก่งจากทั่วโลกเข้ามาร่วมทำงานกับคนไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้อำนวยความสะดวกแก่บุคลากรทักษะสูง ผู้เชี่ยวชาญ นักลงทุน ผู้บริหาร และผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นที่ประสงค์จะเข้ามาทำงาน หรือลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ ผ่านวีซ่าประเภทพิเศษ และ (3) การส่งเสริมผู้มีความสามารถสูงผ่านโครงการมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการจ้างบุคลากรที่มีทักษะสูงและการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะสูง ซึ่งยกเว้นภาษีเงินได้ร้อยละ 150 ให้แก่บริษัทที่จ้างงานบุคลากรผู้มีทักษะสูงด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์ และร้อยละ 250 ให้แก่บริษัทสำหรับรายจ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะสูง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การเพิ่มและรักษาไว้ซึ่งกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมยังคงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ที่ผ่านมามีประเทศไทยมีแนวทางสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เน้นไปทางฝั่งอุปทาน ซึ่งทำได้ดีในระดับหนึ่งแล้ว อาทิ การให้ทุนการศึกษา การพัฒนาโรงเรียนวิทยาศาสตร์ให้กระจายตัวอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อกระจายโอกาสให้นักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในทุกพื้นที่ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาแนวทางฝั่งอุปสงค์ยังมีพื้นที่สำหรับการปรับปรุงอีกมาก อาทิ การสร้างงานและเส้นทางอาชีพที่น่าสนใจ ตลอดจนการกำหนดค่าตอบแทนให้เหมาะสม เทียบกับผู้ประกอบการอาชีพแพทย์ ผู้พิพากษา และนักการเงิน นอกจากนี้ ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกกำลังดึงดูดผู้มีความสามารถเข้าไป

เป็นแรงงานขับเคลื่อนประเทศ แม้กระทั่งให้สิทธิในการเป็นพลเมือง เช่น ญี่ปุ่นเปิดรับแรงงานต่างชาติที่มีทักษะสูงให้มาทำงานระยะยาว โดยสามารถพาครอบครัวติดตามมาด้วยได้ สิงคโปร์อนุญาตให้ผู้ประกอบการธุรกิจด้านเทคโนโลยี ผู้นำองค์กร หรือผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค (โดยเฉพาะสาขา AI และการวิเคราะห์ข้อมูล) จากต่างประเทศ เข้ามาทำงานหรือประกอบกิจการในสิงคโปร์ได้อย่างอิสระ อีกทั้ง สามารถพาครอบครัวติดตามมาได้และมีเงินสนับสนุนให้ด้วย เป็นต้น ขณะที่ไทยยังประสบปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อแรงงานต่างชาติ โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานระดับล่าง อาทิ ค่าจ้างและสวัสดิการต่ำกว่าพลเมือง ประเทศไทยจึงไม่ใช่จุดหมายที่นิยมของกลุ่มแรงงานคุณภาพจากต่างชาติ เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

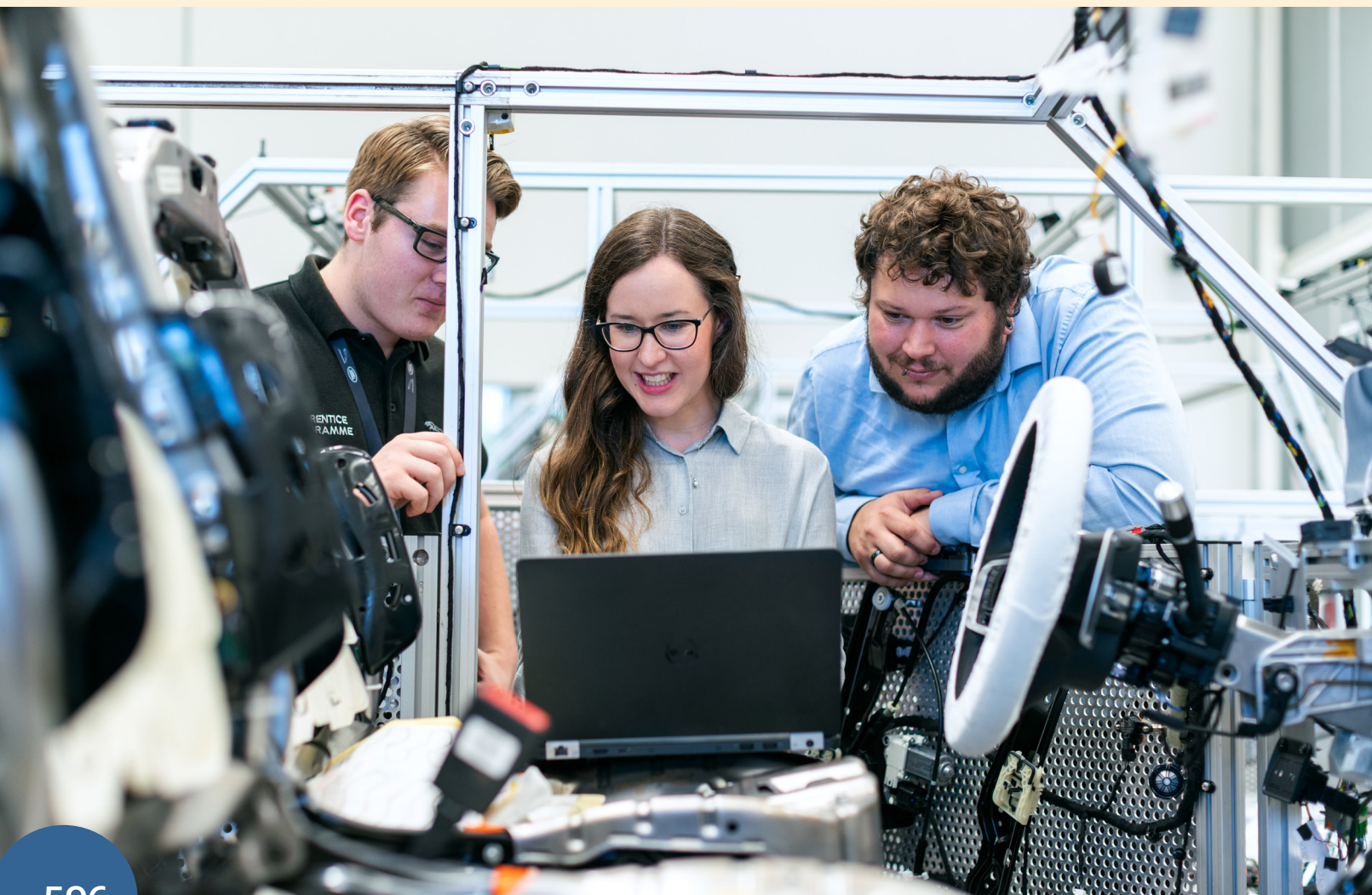
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งดำเนินการสำรวจและการสร้างฐานข้อมูลด้านกำลังคนของสาขาอาชีพที่มีความจำเป็นต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อวางแผนการผลิตกำลังคนที่มีศักยภาพตรงต่อความต้องการ รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยเฉพาะการส่งเสริมความสนใจใฝ่รู้ของเด็กและเยาวชนในภูมิภาคต่าง ๆ ผ่านการจัดการเรียนการสอน การสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่หลากหลายทั้งทางกายภาพและแบบเสมือนจริง นอกจากนี้ ภาครัฐ

ยังต้องมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์งานที่มีคุณค่าและความก้าวหน้าของเส้นทางอาชีพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วยการนำเสนอกรณีตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กและเยาวชนให้มีความมุ่งมั่นศึกษาต่อด้านด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและประกอบอาชีพในสายงานดังกล่าวรวมถึงการมีระบบสิทธิประโยชน์ที่ส่งเสริมให้แรงงานเข้ารับการศึกษาต่อด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และแรงจูงใจให้ชาวต่างชาติที่เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาทำงานมากขึ้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย มีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น ยังคงตัวชี้วัดเดิมสัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อกำลังแรงงาน แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนค่าเป้าหมาย จากเดิมเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 เป็น **ไม่น้อยกว่าร้อยละ 15** ภายใน พ.ศ. 2570 โดยสถานการณ์ภาพรวม พ.ศ. 2561 – 2565 แม้สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อกำลังแรงงานจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่หากเทียบค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2565 อยู่ที่ร้อยละ 10.04 กับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 กำหนดให้

ไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 พบว่า ยังห่างจากค่าเป้าหมายประมาณการร้อยละ 5 ส่งผลให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย** ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องมีมาตรการส่งเสริมคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง อาทิ การพัฒนาหลักสูตรและการเพิ่มกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ ตลอดจนสร้างแรงจูงใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการต่าง ๆ เมื่อเข้ามาทำงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด

แผนแม่บทย่อย

การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

พ.ศ.
2562

พ.ศ.
2563

พ.ศ.
2564

พ.ศ.
2565

ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายใน พ.ศ. 2565

จำนวนผู้สูงอายุมีศักยภาพ มีงานทำและรายได้เหมาะสม เพิ่มขึ้นร้อยละ 10

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด การจะทำให้ผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเหล่านี้ ยังคงเป็นประชากรที่มีพลังและมีคุณค่าในสังคมให้นานที่สุด แทนที่จะเป็นภาระให้กับตนเอง ครอบครัว และรัฐ โดยการส่งเสริมออกแบบนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่มุ่งดูแล ฟื้นฟู และสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ ส่งเสริมการทำงานหลังเกษียณผ่านการเสริมทักษะ อาชีพพัฒนาระบบและส่งเสริมวินัยการออมเพื่อสร้างหลักประกันทางรายได้ยามชรา ออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

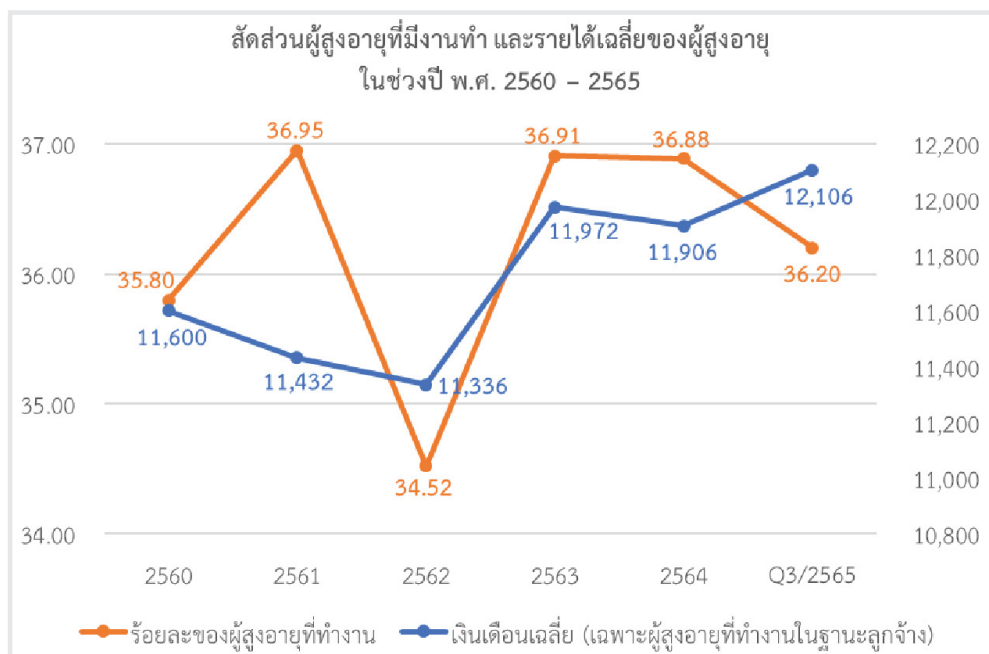
ด้วยตนเอง ตลอดจนออกไปใช้ชีวิตนอกบ้าน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งได้โดยสะดวกปลอดภัย และประหยัด นอกจากนี้ ความสำคัญกับการพัฒนาฐานข้อมูลผู้สูงอายุ การส่งเสริมองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงศักยภาพเครือข่ายคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ให้ช่วยสร้างการรับรู้ถึงสวัสดิการที่รัฐจัดให้แก่ผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างกว้างขวาง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุป้าหมาย

พิจารณาจากร้อยละของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ มีงานทำ และรายได้เหมาะสม จากข้อมูลของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ภาพรวมสถานการณ์ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561 – 2565) สถานการณ์ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีงานทำอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน มีเพียง พ.ศ. 2562 อยู่ที่ร้อยละ 34.52 และรายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในไตรมาสที่ 3 ของ พ.ศ. 2565 ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีงานทำอยู่ที่ร้อยละ 36.20 ลดลงจาก พ.ศ. 2564 และรายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุในไตรมาสที่ 3 ปีงบประมาณ 2565 อยู่ที่ 12,106 บาท/เดือน เพิ่มสูงขึ้นจาก พ.ศ. 2564 อย่างไรก็ตามค่าเป้าหมาย กำหนดให้จำนวนผู้สูงอายุที่ทำงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

ภายใน พ.ศ. 2565 หรือคิดเป็นร้อยละ 39.38 และค่าจ้างเฉลี่ยของผู้สูงอายุ (เฉพาะผู้ที่ทำงานในฐานะลูกจ้าง) ที่กำหนดให้ให้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ภายใน พ.ศ. 2565 หรือคิดเป็น 12,760 บาทต่อเดือน ส่งผลให้สถานะการบรรลุป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ขึ้นวิกฤต อีกทั้ง ข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 พบว่า สัดส่วนผู้สูงอายุ ที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นยากจน (2,803 บาท ต่อคน ต่อเดือน) คิดเป็น 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุทั้งหมด อีกทั้ง ผู้สูงอายุประมาณ 1 ใน 5 ยังต้องพึ่งพารายได้หลักจากเบี้ยยังชีพจากทางราชการ

สัดส่วนผู้สูงอายุที่มีงานทำ และรายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุ
ในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2565

ที่มา : รายงานการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560 – 2564
และ ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาส 3 ปี 2565,
สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการขับเคลื่อนผ่านโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาทิ โครงการเสริมสร้างสุขภาวะทางใจเตรียมพร้อมสู่สังคมสูงวัย เพื่อส่งเสริมความรู้ในการเตรียมใจสู่วัยสูงอายุที่มีความสุข สามารถปรับตัวและใช้ศักยภาพตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ ขณะที่ชุมชนมีความเข้มแข็งโดยมีระบบการดูแลสังคมจิตผู้สูงอายุในการดูแลระยะยาว โครงการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้รับการส่งเสริมการมีงานทำและมีรายได้ สามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการสร้างอาชีพเสริม ลดรายจ่ายในครัวเรือน ตลอดจนมีทักษะตนเองในการเข้าถึงบริการทางสังคม สามารถดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ในชุมชนและสังคมได้อย่างมีความสุข โครงการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนไทยกลุ่มวัยผู้สูงอายุ เพื่อได้รับการพัฒนาทักษะการจัดการสุขภาพของตนเองและส่งเสริมให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ทั้งกายใจ สติปัญญา และสังคม นอกจากนี้ ยังมีโครงการที่ช่วยส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุ อาทิ โครงการพัฒนาแอปพลิเคชัน Blue Book หรือสมุดบันทึกสุขภาพผู้สูงอายุ

ที่ผู้สูงอายุ อาสาสมัครและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ เพื่อให้การคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุเชิงรุกเป็นไปอย่างครอบคลุมและมีคุณภาพ ผู้สูงอายุและครอบครัวรับรู้ถึงความเสี่ยงด้านสุขภาพและสามารถเฝ้าระวังตนเองได้ และยังสามารถวิเคราะห์และแสดงผลรายงานข้อมูลในระดับพื้นที่และภาพรวมระดับประเทศ โครงการส่งเสริมสวัสดิการเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเกษียณอย่างมีคุณภาพ ของประชากรวัยแรงงานอายุ 25-59 ปี โดยมุ่งเน้นกิจกรรมการดูแลสุขภาพอนามัย การสร้างความรู้ด้านวินัยการออม และการให้บริการด้านสุขภาพ โครงการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงระบบการคุ้มครองทางสังคม ผ่านกิจกรรมการสร้างเครือข่ายให้แรงงานนอกระบบอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 359 คน เพื่อให้แรงงานกลุ่มดังกล่าวช่วยสร้างการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุและข้อกฎหมายที่ควรรู้ให้แรงงานนอกระบบสูงอายุในชุมชนของตนเอง ไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ตลอดจนได้รับการคุ้มครองอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมรวมถึงมีการจัดโครงการฝึกอบรมแรงงานผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งมีผู้เข้าฝึกอบรม จำนวน 17,088 คน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ภาครัฐจะให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงาน แต่ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าจะนำไปสู่การจ้างงาน และการมีรายได้ยามเกษียณที่เพียงพอข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 แสดงให้เห็นว่ามีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 1.5 ที่มีรายได้หลักในการดำรงชีพจากเงินออมดอกเบี้ยย ผู้สูงอายุเกือบ 1 ใน 3 ยังต้องพึ่งพิงเงินเกือหนุนจากบุตรหรือญาติพี่น้อง อีกทั้งจำนวนเบี้ยยังชีพที่รัฐบาลจ่ายให้กับผู้สูงอายุก็เป็นเพียงรายได้พื้นฐานที่ไม่เพียงพอต่อการยังชีพของผู้สูงอายุในแต่ละเดือน ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อเชิงลบต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ พื้นที่สาธารณะและบริการสาธารณะที่ไม่

เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการออกไปใช้ชีวิตนอกร้านของผู้สูงอายุ เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย ตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ขึ้นในสังคมไทย หน่วยงานภาครัฐได้พัฒนาแอปพลิเคชันและดิจิทัลแพลตฟอร์มจำนวนมาก เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุในการเข้าถึงบริการสาธารณะและมาตรการความช่วยเหลือต่าง ๆ แม้แพลตฟอร์มเหล่านี้ได้เกิดขึ้นจากความตั้งใจที่ดีของภาครัฐแต่จำนวนผู้ใช้งานที่เป็นผู้สูงอายุยังมีสัดส่วนค่อนข้างน้อย ซึ่งสาเหตุประการหนึ่งมาจากโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลยังไม่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ นอกจากนั้นการขาดความรู้เรื่องดิจิทัลของผู้สูงอายุยังส่งผลให้ถูกหลอกลวงทางดิจิทัลได้ง่าย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งปฏิรูประบบรายได้ ยามเกษียณ เพื่อป้องกันไม่ให้ความเหลื่อมล้ำในช่วงวัยทำงานส่งต่อเป็นความยากจนเมื่อชราภาพให้ผู้สูงอายุทุกคนมีรายได้ที่เพียงพอต่อการยังชีพ ในขณะเดียวกันก็ป้องกันไม่ให้ระบบเหล่านั้นสร้างปัญหาต่อความยั่งยืนทางการคลัง อีกทั้ง ส่งเสริมกลไกโรงเรียนผู้สูงอายุแบบบูรณาการทั้งด้านการศึกษา อาชีพ เทคโนโลยีสุขภาพ กิจกรรมนันทนาการ และการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน สร้างกลไกสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยอาจใช้กลไก

อาสาสมัครในการพัฒนาความรู้เรื่องดิจิทัลให้ผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ของทางภาครัฐได้ด้วยตนเอง และไม่ถูกหลอกจากภัยคุกคามทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม และจัดบริการสาธารณะ โดยเฉพาะการขนส่งสาธารณะ ที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตนอกบ้านของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มความสามารถในการใช้ชีวิตอย่างอิสระ และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น

สถานการณ์ พ.ศ. 2565 เทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570

แผนแม่บทประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ.2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้นมีการปรับเปลี่ยน **ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย** จาก เดิม ร้อยละผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีงานทำและรายได้เหมาะสม เป็น **ดัชนีความยากจนหลายมิติของกลุ่มผู้สูงอายุ (ร้อยละต่อปี)** ที่กำหนดค่าเป้าหมาย **ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ5 (ต่อปี)** โดยข้อมูลล่าสุด พ.ศ. 2564 มีดัชนีความยากจนหลายมิติของกลุ่มผู้สูงอายุอยู่ที่ ร้อยละ 0.076246 ซึ่งในภาพรวมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุยังอยู่ในระดับต่ำ

ทั้งในเรื่องรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุการเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ยังไม่รองรับสังคมผู้สูงอายุ รวมถึงสภาพแวดล้อม สิ่งแวดล้อมมลพิษ ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูงอายุโดยตรง ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องมีมาตรการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในทุกมิติ ทั้ง มิติความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มิติการศึกษา และทักษะที่จำเป็น มิติสุขภาพ มิติคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ และมิติการเข้าถึงบริการความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในสังคมเพื่อยกระดับให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนด